

In het seizoen 2018 – 2019 hebben we gekozen om ons richten op de vier “Sola’s” van de Reformatie (wat betekenen die eigenlijk?). We beginnen de serie met het aangrijpende verhaal van de Lutherse predikant in de Nikolaikirche van Leipzig die met de door hem georganiseerde Vredesvespers de aanleiding vormde voor de val van de Muur in 1989. Wat betekenden de vier sola’s voor hem? Iedere leergang staat op zich. U kunt dus deelnemen ook als u de vorige leergangen niet hebt gevolgd.

Cursusinhoud

Sola Christus (alleen Christus), Sola Gratia (alleen uit genade), Sola Scriptura (alleen uit de Schrift) en Sola Fide (alleen door geloof). In deze vier Latijnse slogans wordt Luthers revolutionaire theologie samengevat. Maar wat betekenen die vier sola’s nu precies en waarom zijn ze zo fundamenteel voor een christen (nog steeds of juist nu!) in onze huidige, laat moderne cultuur? Die vraag onderzoeken we in vijf bijeenkomsten.

1. Leven uit de sola’s

Docent: ds. Pieter Oussoren

Tijdens de eerste bijeenkomst staat niet de ‘theorie’ centraal maar de ‘praktijk’. Wat hebben de vier sola’s te betekenen in de praktijk van ons leven? We gaan te rade bij het levensverhaal van Pfarrer Christian Führer, Luthers predikant van de Nikolaikirche in Leipzig ten tijd van de ‘Wende’ eind jaren tachtig. Christian Führer organiseerde in de Nikolaikirche de maandagse Vredesvespers die leidden tot de massademonstraties die uiteindelijk uitmondten in de val de Muur. Wat betekende ‘alleen door geloof’, ‘alleen Christus’ en vooral ‘alleen uit genade’ in die tijd voor Christian Führer? We putten uit zijn ervaringen en belevenissen die in vertaling zijn verschenen als Geloof laat een Muur vallen (Skandalon 2017). Het is raadzaam dit boek aan te schaffen. Het heeft al vele mensen diep geraakt. Het boek is verschenen bij uitgeverij Skandalon (zie: skandalon.nl/shop).

2. Solus Christus

Docent: ds. Louisa Vos

Vanaf de tweede bijeenkomst richten we ons vizier op Maarten Luther zelf. Als Luther bevangen werd door twijfel, aanvechting en angst om tekort te schieten herinnerde hij zich de woorden van zijn orde-overste en biechtvader Johann von Staupitz: Wend je tot Christus, want in Christus laat God zijn volledig menselijke gezicht gezien. In Christus worden we ten diepste aanvaard en geheeld. Daarom: solus Christus (Christus alleen!). Maar wat betekent het wanneer we God alleen maar in Christus kunnen en mogen opzoeken? Doet Christus recht aan het beeld van God dat mensen vanouds hebben: God als het Opperwezen dat de wereld en de geschiedenis en ons leven bestuurt? Hoe zit dat bij ons en hoe ziet ons Godsbeeld eruit?

3. Sola Gratia

Docent: ds. Susanne Freytag

Het ‘door genade alleen’ (sola gratia) lijkt de kern te vatten van Luthers verzet tegen elke gedachte dat mensen op eigen kracht heil kunnen verwerven. Dat was in zoverre geen nieuws dat de kerk altijd had verkondigd dat de mens niet op eigen kracht maar slechts door de gratie van God kan leven. Maar Luther radicaliseert die overtuiging. Waar leidt dat toe? Hoe moeten we het ‘heil’ waarover de kerk spreekt in onze tijd begrijpen? Wat betekent het om alleen maar uit genade te leven, dus afstand te doen van alle manieren van zelfhandhaving? Een spannende vraag in een samenleving waarin leven en welzijn vooral worden beschouwd als iets waarover we zelf de regie voeren.

4. Sola Scriptura

Docent: prof. Dr. Markus Matthias

De slogan ‘door de Schrift alleen’ (sola scriptura) zou in de theologie van Luther eerder ‘solo verbo’ (door het Woord alleen) moeten heten. Daarmee protesteerde Luther tegen de aanspraken van kerk en geestelijkheid én tegen de dominante wetenschap van zijn dagen. Die wetenschap (de ‘scholastiek’) vormde de grondslag voor een alles

omvattend mens- en wereldbeeld (zoals de natuurwetenschap dat doet in onze tijd). Wat bedoelt Luther als hij zegt dat we in de Schrift een andere waarheid (het Woord van God) moeten opzoeken? Wordt Luther met zijn Schriftberoep niet iemand die in de Bijbel alles vindt wat hij wil vinden? Wat heeft zijn manier van bijbellezen ons te zeggen?

5. Sola Fide

Docent: dr. Theo van Willigenburg

De slogan ‘door geloof alleen’ (sola fide) lijkt vooral Luthers verzet tegen de autoriteit van de kerk samen te vatten die in de cultuur van zijn tijd het hoogste religieuze en morele gezag belichaamde. Luthers ‘sola fide’ betekent dat de kerk niet meer de beheerder van het heil kan zijn, maar slechts diens dienaar van het Woord van God. Maar wat is ‘geloof’ eigenlijk? Gaat het slechts om het als ‘waar’ aannemen van wat je niet ziet of kunt beredeneren? Of is geloof iets dat ons geschonken wordt als een totaal nieuwe wijze van denken en voelen?

De docenten in de cursus Leren van Luther baseren zich op Eberhard Jüngel, *Das Evangelium von der Rechtfertigung des Gottlosen als Zentrum des christlichen Glaubens* (Mohr Siebeck 2011) en zullen vanuit dit boek, vanuit andere bronnen en vanuit Luthers eigen teksten materiaal aandragen (vertaald in het Nederlands) dat dient ter voorbereiding op de cursusbijeenkomsten.

Om aan deze serie deel te nemen, meldt u zich tot uiterlijk twee weken te voren aan bij het contactadres ter plaatse waar u de cursus wilt volgen. Na aanmelding krijgt u via de contactpersoon het cursusmateriaal uitgereikt. De kosten voor de cursusgeld, de tekstbundel, koffie en thee bedragen € 20,00, te voldoen bij de eerste bijeenkomst.

Cursusadressen en contactgegevens:

Leeuwarden

Lutherse kerk
Nieuwe Oosterstraat 28-30
Aanmelden
Dhr. Nico Pellenbarg
n.p.pellenbarg@hetnet.nl
0517-415736

Nijmegen

Lutherse kerk
Prins Hendrikstraat 79
Aanmelden
Ds. Susanne Freytag
s.freytag@gmx.nl
06-43955283

Groningen

Lutherse kerk
Haddingestraat 23
Aanmelden
Ds. Maren Overbosch
maren.overbosch@gmail.com
06-29303249

Hengelo

Lebuïnuskerk
Dorpsmatenstraat 40
Aanmelden
Ds. Louisa Vos
louisa.vos@gmail.com
06-44113497

Dalfsen

Kerkelijk centrum
'De Overkant'
Kerkplein 22
Aanmelden
Dhr. Frits Prins
0529-433268
prins96@kpnmail.nl

Arnhem

Oud-Katholieke kerk
Adolf van Nieuwenaar 3
Aanmelden
mw. Marianne Brussel
mariannebrussel@gmail.com
06-21264059

Zwolle

Lutherse kerk
Koestraat 4 (ingang zijde
Potgietersingel)
Aanmelden
Ds. Margo Jonker
margojonker@kpnplanet.nl
038-4525408

Eindhoven

Oud-Katholieke kerk
Boschdijk 354
Aanmelden
Ds. Susanne Freytag
s.freytag@gmx.net
06-43955283

Zutphen

Lutherse kerk
Korte Beukerstraat 15
Aanmelden
Ds. Louisa Vos
louisa.vos@gmail.com
06-44113497

	I	II	III	IV	V
Groningen wo-mi	26/9/18	7/11/18	12/12/18	9/1/19	6/2/19
Leeuwarden wo-av	26/9/18	7/11/18	12/12/18	9/1/19	6/2/19
Zwolle di-av	9/10/18	6/11/18	11/12/18	8/1/19	5/2/19
Dalfsen wo-av	10/10/18	14/11/18	19/12/18	16/1/19	13/2/19
Zutphen wo-av	17/10/18	21/11/18	9/1/19	6/2/19	13/3/19
Hengelo wo-av	7/11/18	12/12/18	16/1/19	13/2/19	20/3/19
Arnhem wo-av	14/11/18	19/12/18	23/1/19	20/2/19	27/3/19
Eindhoven di-mi	13/11/18	11/12/18	15/1/19	12/2/19	12/3/19
Nijmegen di-av	13/11/18	11/12/18	15/1/19	12/2/19	12/3/19

Middagbijeenkomsten:

14.30 uur-16.00 uur

Avondbijeenkomsten:

19.30 uur-21.00 uur

Leren van Luther 2018-2019

Solus Christus, Sola Fide,
Sola Scriptura, Sola Gratia.

De Leergang Leren van Luther is begonnen in het seizoen 2012 – 2013 en is inmiddels uitgegroeid tot een cursus met 5 bijeenkomsten van telkens 1,5 uur die gegeven wordt op 9 plaatsen in Noord- Oost en Zuid Nederland. Elke leergang wordt afgesloten met het bekijken en bespreken van een film die aansluit bij het thema van dat jaar. In het seizoen 2016 – 2017, het jaar van de herdenking van de 'start' van de Reformatie, was het thema Niet te koop: verlossing, mensen en de schepping zijn niet verhandelbaar. Centraal stonden de 95 stellingen van Maarten Luther en wat die hebben bewerkt.

In het seizoen 2017 – 2018 was het thema Een waarlijk menselijke God over de betekenis van Christus voor Maarten Luther.